Nygadekvarteret i Gørding

Af Arne Melballe

Min far, Jens Melballe blev født 7/12 1881 i Fruering ved Skanderborg. Ud af en børneflok på 16 var han nr. 4.

Efter konfirmationen kom han til landbruget og først i 20 års-alderen fik han lyst til gartnerfaget. Efter læretiden var han medhjælper forskellige steder, og i 1910 kom han til Gørding. Begyndelsen var meget beskeden. På et stykke lejet jord mellem jernbanen og det nuværende Skovbrynet opførte han et lille drivhus. Da startkapitalen var på 200 kr. var der ikke råd til de store investeringer. Han benyttede gamle jernbanesveller og til dels gamle brædder.

Opvarmningen skete på følgende måde: For enden af drivhuset var opført en slags kedel, i den modsatte ende var bygget en skorsten. Når røgen passerede gennem nogle glaserede rør fra kedlen til skorstenen opvarmedes drivhuset. Der blev anvendt grankvas som brændsel, fordi det gav megen røg.

I 1914 bliver mine forældre gift. De lejer sig ind i ejendommen på hjørnet af Vestergade og Nørregade og åbner en butik, hvor der handles med blomster og grøntsager.

I 1915 køber min far den lejede jord af gårdejer Jens Schmidt for en pris af 600 kr. Jorden er stadig i familiens eje.

Som nabo havde han det første el-værk i byen. Det lå langs banen, hvor nu Nørregade nr. 1A ligger. Elektricitetsværket var kulfyret, og elektriciteten blev fremstillet ved damp, så der stod en stor skorsten ved siden af. Bygningerne blev senere anvendt til bibliotek. Dette havde for øvrigt åbent alle ugens 7 dage og var forsynet med læsesal, hvor man kunne læse dagens aviser.

El-skorstenen blev revet ned omkring 1930 af murermester Nørgård. Murstenene blev købt af maler Rasmussen og anvendt i hans hus i Nygade.

I 1920 bliver forholdene for små for min far. Han køber et stykke jord af læge Jensen, der hvor Nygade nu munder ud i Søndergade. Han får ret hurtigt bygget fire drivhuse.

På jorden havde der tidligere ligget en asfalt- og tagpapfabrik, som ejedes af Christen Hansen Christensen og Johan P. Jepsen. Fabrikken eksisterede dog ikke i særlig mange år.

Omkring 1924 er der røster om, at der skal laves en ny vej fra den gamle skole i Fladsbjerg til Gørding.

Det var far ikke så glad for at høre. Der stod netop to drivhuse på arealet,

Faderen, Jens Melballe, fotograferet i sit drivhus o. 1912.

som kommunen skulle bruge til vejen (den nuværende Nygade). Men i juni 1926 blev jorden eksproprieret.

Nu skulle så drivhusene flyttes. Det blev gjort på følgende måde: Der blev støbt et nyt fundament, hvor husene skulle flyttes hen. Så blev der indkaldt 20 mænd, og de bar så drivhusene hen på det nye fundament. Det må have været lavet af godt kram, for drivhusene var i brug i ca. 50 år.

Der blev så igen købt et stykke jord af læge Jensen. Jensen ejede meget jord syd for banen; men han havde også brug for meget jord, idet han havde mange heste til at transportere sig rundt i distriktet i hestevogn.

Ved siden af den jord, som blev købt, lå en stor rød bygning opført af træ. Den blev kaldt furagehuset, og den blev brugt til foder og vogne. Hestene derimod stod opstaldet ved lægeboligen. Det må dog tilføjes, at allerede i 1926 stod den røde træbygning tom, da lægen forlængst havde taget bilen i brug.

På fars nyerhvervede jord lå der 2 lergrave, en lille og en ret stor. Der har engang været et teglværk i Gørding Stationsby. Teglværket ejedes af Søren Jessen, Sejrsgården. Leret blev gravet op med en stor gravemaskine, der blev drevet med damp.

Huset, hvor teglbrænderen boede, blev revet ned for nogle år siden. Den sidste, der boede der, var Peter Andersen, der nu bor i Bramming.

Hvor teglværket helt præcist har ligget, ved vi ikke, men i Sognearkivet i Gørding har vi Søren Jessens (altså teglværkets) kassebog fra 1899. Teglvær-

ket har dog sikkert eksisteret noget før. Kassebogen er interessant, bl.a. fordi man der ser mange navne på håndværkere fra en svunden tid.

Som et kuriosum kan nævnes, at omkring år 1890 kostede 1000 mursten 18 kr.

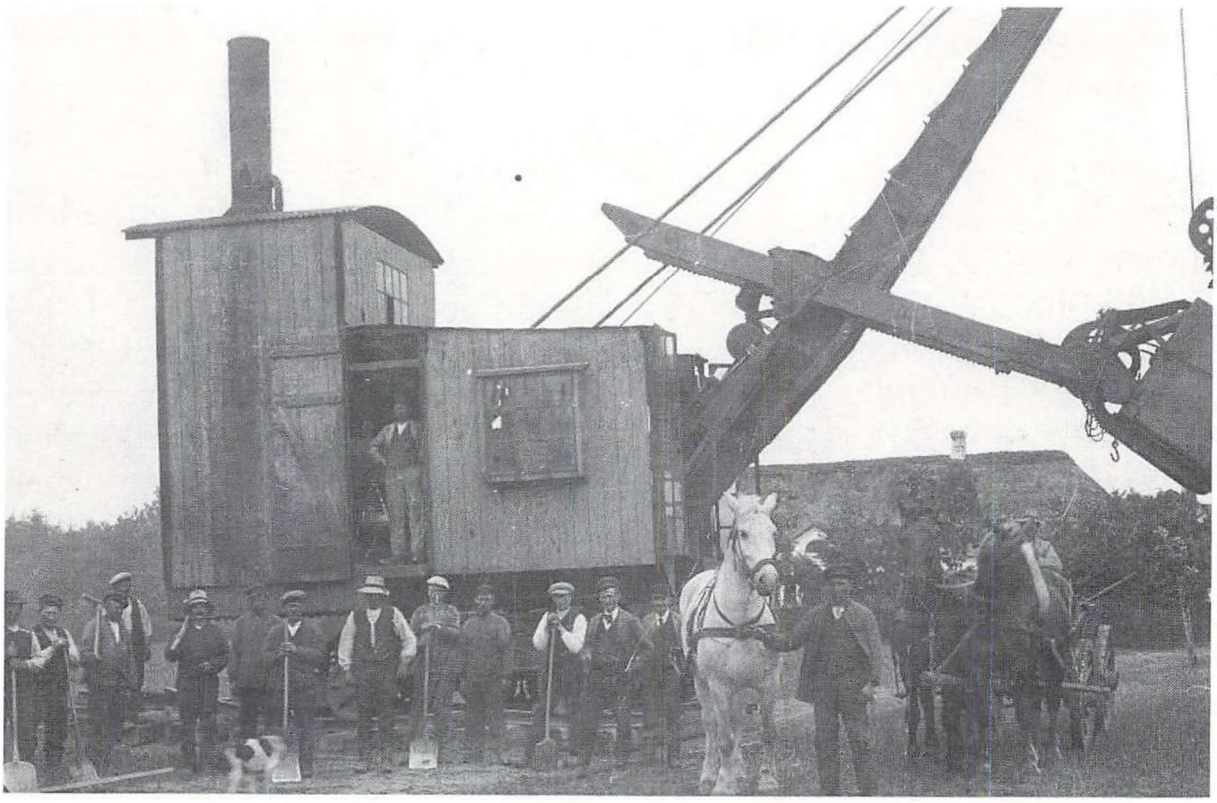
Da far havde købt det nye stykke jord, begyndte vi at anlægge haven. Der blev bygget en bro over de to lergrave, der dannede en sø. Den mindste af lergravene blev dog nedlagt, da Tværgade blev etableret. Der blev anlagt en bred gang rundt om Søen, som den blev kaldt. Derfra gik 3 gange, der inddelte haven mod nord, d.v.s. mod banen. Mod syd var der kun et smalt stykke jord til den nye vej, der fik navnet Nygade.

Som det ses af billedet, der viser et parti af haven, blev der ved gangene anbragt buer lavet af jernrør, der blev dækket af slyngroser.

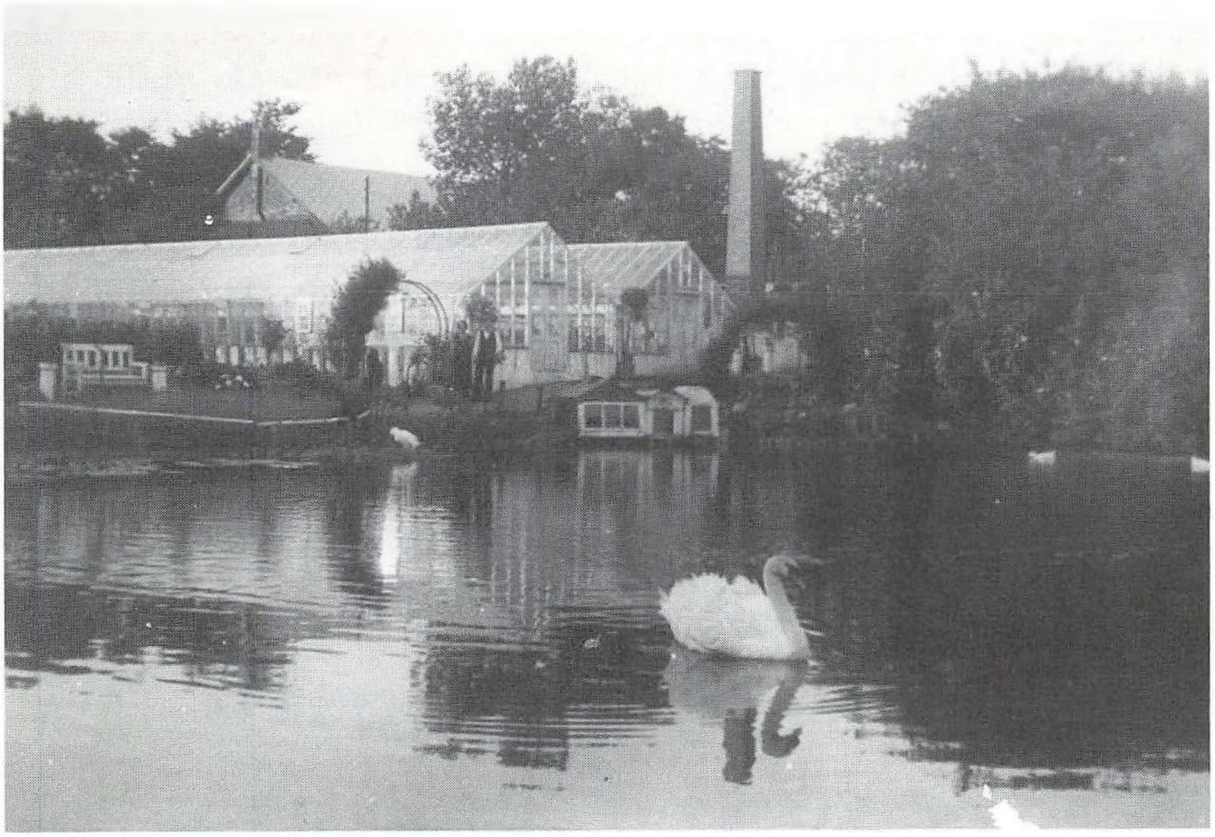
Imellem gangene mod søen blev der bygget lave stenhøje, som blev beplantet med stedsegrønne planter. Ude i søen blev lavet små halvøer, der blev beplantet med højstammede roser og lave mahoniebuske. I hver afdeling blev der anbragt bænke, 3 i alt.

Et svanepar blev anskaffet samt tamme ænder og vildænder. Da de trivedes godt og fik mange unger, kom der mange børn og fodrede dem.

Ægte åkander manglede heller ikke, så det blev en stor attraktion, og både byens egne borgere og flere foreninger aflagde besøg for at bese haven.

Den dampdrevne gravemaskine ved teglværket i Gørding Stationsby.

Lergravssøen ved Melballes gartneri.

Vinteren 1929 var meget streng og hård ved de sarte planter, og selve søen blev af mange brugt som skøjtebane. Det var den vinter, hvor folk gik over Storebælt.

I samme periode, som gartneriet blev udvidet, og haven blev til, fungerede Afholdshotellet (nu Bykroen) som et slags landbocenter med fast smed (Peter smed) og marked med griseauktion og almindelig handel med andre dyr, og det gav selvfølgelig også kunder til hotel og gartneri.

Omkring 1930 kom der rigtig gang i byggeriet i Nygade. Den første, der byggede, var malermester H. Rasmussen, nr. 13, nu N. P. Motor-Service Tømrer Thisen købte og bebyggede nr. 5 med værksted og senere også privatbolig.

En gårdejer fra Stårup byggede på nr. 7, og Åge Hartlev på nr. 9. Vognmand Hans Christian Christensen, kaldet H. C. byggede på nr. 11. Min far købte også en grund, som blev indlemmet i gartneriet. Mange år senere blev grunden bebygget, og Nygade nr. 3 beboes nu af Monti Birkelund.

Der blev også anlagt en gade syd for Nygade: Grønnegade med nogle små huse. Husene kostede dengang 3500 kr. stykket.

Arne Melballe, f. 1914 i Gørding. I lære hos faderen, senere ved gartnerskolen i Beder. Overtog i 1947 faderens forretning og drev den til 1967. Herefter producent til GASA. Adr.: Nørregade 10, Gørding.